

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гээ ОБЛАСТНОЙ БА ГОРОДСКОЙ КОМИТЕДУУДЭЙ,
БУРЯТ-МОНГОЛЫН АССР-гээ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ОРГАН.

№ 183 (6112)
СЕНТЯБРИН
10
ВОСКРЕСЕНЬЕ
1950 он

Сая 20 мүнган.

МУПӨӨДЭР—ТАНКИСТНУУДАЙ ҮДЭР!

Агуухэ Сталинай табиһан зорилгонууды бээлүүлжэ байгаа
советскэ танкистнуудай ба танкова промышленностин хүдэл-
мэрилэгшэдэй амжалтанууды бүхы советскэ арад, тэрэнэй Зөб-
сэгтэ Хүсэнүүд мүнөөдэр тэмдэглэжэ байна.

Манай вождь ба багша нүхэр СТАЛИН мандаха болтогой!

ТАНКИСТНУУДАЙ ҮДЭР

Мүнөөдэр бүхы оромнай тан-
кистнуудай Үдэры тэмдэглэжэ
байна. Энэ үдэр советскэ арад
болбол алдарт танкистнуудай ба
танк бүтээгшэдэй туйлаһан амжал-
танууды тэмдэглэдэг.

Советскэ танк бүтээгшын бүхы
амжалтанууды агуухэ Сталинай
нэрэтэй нигта холбоотой. Нүхэр
Сталин бронетанкова техни-
кы хүжөөхэ ябадалда айнабар
эхэ анхрал табидаг. Нүхэр
Сталинай хүтэлбэри доро манай
бронетанкова ба механизированнэ
сэрэгүүдэй кадрнууд хүмүүжүүл-
дэг, советскэ танкистнууды бээ-
лэхэнь тула олон тоото нургуу-
линууд, бронетанкова ба механи-
зированнэ сэрэгүүдэй тусхай ака-
деми эмхидхэгдээ.

Агуухэ Сталинай, большевист-
скэ партия ба бүхы советскэ
арай саг үргэлжын анхрал
оролдолгын ашаар манай арми
Эсэгэ ороноо хамгаалгын
Агуухэ дайнай эхиндэ эрхим байн
танкистнуудай, бэлдхэлтэ танкист-
нуудтай байгаа. Манай промыш-
ленность хадаа бронетанкова ба
механизированнэ сэрэгүүды эгээл
байн техникээр зэбсэгжүүлээ. Сэ-
рэгэй үеын нүүлэй гурбан жэлэй
туршада манай танкова промыш-
ленность жэл бүри дунда жэшээ-
гээр 30 мянган танкистнууд ба бро-
немашинанууды Советскэ Арми-
даа үгэжэ байгаа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дай-
най үелэ манай бронетанкова ба
механизированнэ сэрэгүүд тон шу-
хала үүргэ дүүргээ. Советскэ тан-
кистнууд хадаа пехотинцууд, ар-
тиллеристнуудтай ба лётчи-
нуудтай хамта Сталинградска,
Курска, Корсунь-Шевченковска,
Берлинска ба бусад олон операци-
нууды толотомо найнаар бээлү-
лэлсээ, фашистка Германияе үй
бута сохилсоо. Манай танкова
ба механизированнэ сэрэгүүд
бусад түрэлэй бүхы сэрэ-
гүүдтэй хамта ябажа, империалист-
ическэ Японие илаһан алдарт
малалта туйлаһан байна. Агуу-
эхэ Сталинай ударилалгаар
советскэ танкистнууд Эхэ оро-
нойнгоо эрхэ сүлөө ба бээ
даанхай байдалы фашистка бу-
димтарагшаднаа хамгаалалһан,
хүн түрэлтэни аюулаа боогол-
шолгоһоо абаралһан байна.

Московско сэрэгэй округто

Московско сэрэгэй округой сэ-
рэгшэд заншалта һайндэр —
танкистнуудай Үдэртэ эдэхитэй-
гээр бэлдхэлс. Частнууд ба
подразделенинуудтэ бронетанко-
ва ба механизированнэ сэрэгүүд
тухай элдхэлнүүд хэгдэлэн
ба хөөрлөөнүүд болоһон бай-
на. Нэгэ талаһаа ябаган сэрэг-
шэдэй, артиллеристнуудэй ба
морягуудай, нүгөө талаһаа тан-
кистнуудай зүгһөө дайшалхы ха-
ни харилсаа байгуулаа вечернүүд

дээрэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын
дайнда хабаадагшад үгэ хэлэнэ.

Советскэ танкистнуудай ба
танк бүтээгшэдэй амжалтануу-
ды харуулан тон ехэ фотовыс-
тавкэ московскэ гарнизонно офи-
церскэ байшанда нээгдээ.

Танкистнуудай Үдэртэ зорюу-
лагдһан, гарнизонно сэрэгшэдэй
баярай вечер офицернуудэй бай-
шанда болобо.

Танкист ябагшад эб найрамдалай вахтада жагсаба

ХАРЬКОВ, сентябрин 8.
(ТАСС). Харьковска тракторна
заводой цехүүд соо станогүүд
һүн үдэр илгаагүй дүнг-
нэнэ. Энэ завод эб найрамдалай
хүндэтэ вахтада жагсанхай.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу-
эхэ дайнда хабаадаһан танкист-
нууд эдэ үдэрнүүдтэ онсо
эхэ дэбжэлтэйгээр хүдэлмэ-
рилнэ. Эб найрамдалай вахтын
үдэрнүүдтэ эдэнэр түсбөө гад-
дуур продукци бүтээн гаргана.
Мүрсыгшэдэй түрүү зэргэлдэ —
Гаврил Суняевай хүтэлбэрлэдэг
бэлдхэлс цехын коллектив оролсо-
но. Суняев хадаа танкова част-
нуудта 10 үлүүтэй жэл соо алба
хэлэн байха юм. Танкова экипа-
жай командирай үбсүүе «Улаан
Олоной» орден ба хэлэн медаль-
нууд шэмгэлэнэ. Мүнөө тэрэ ха-
даа амгалан ажал дээрэ шууд зо-
ритгойгоор хүдэлмэрилжэ, эрхим

жэшээ харуула. Үсэгэлдэр тэрэ-
нэй участок тракторай 200 шахуу
детальнууды түсбөө гаднуур
үгэбэ. Нүхэр Суняевай отделенин
олонхы хүдэлмэрилшэд хадаа ста-
хановска арга методы хэрэглэжэ,
сентябрийн түрүүшын долоон хо-
ног соо даалгаварыа нилээд ехээр
үлүүлэн дүүргэхэдэй гэжэ үгээ
үгэлэн байна.

Инструментальна пехтэ запил-
ловщик Иван Мисюра стаханов-
скаар ажаллана. Энэ урлын тан-
кист халаан соогоо 2—3 нормо
дүүргэнэ. Дайнай хойто тэрэ-
хы жэлнүүдтэ зургаан жэл-
лэй даалгаварыа дүүргэлэн бай-
ха юм.

Танкые жолоодогшод байһан
нүхэд Лебедеенко, Голованник ба
бусад трактор хабсарагшадар
энэ коллективтэ мүнөө хүдэлмэ-
рилнэ. Тэдэнэр ажалай бүтээсын
үндэр жэшээ харуулна.

МОСКВА, КРЕМЛЬ

ССР Союзай Министрнүүдэй Сөведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Иосиф Виссарионович СТАЛИНДА

Белорусска ССР-эй Брестскэ областин кол-
хозууд, совхозууд ба таряашалай ажахынууд
таряа тушааха гүрэнэй түсбөө болзорхоон урид
дүүргэбэ гэжэ, хүндэтэ Иосиф Виссарионович,
Танда элдхэнэбди. Эдөө хоолой культуранууды
бэлдхэхэ түсбэ үлүүлэн дүүргэгдээ. МТС-үүдэй
хүдэлмэрийн түлөө үгтэлэн сөдүүдаар гүрэндэ тар-
яа тушаалаа үргэлжэлһөөр.

Областин залуу колхозууд газар таряалангай
культурын хэмжээ дээшлүүлжэ, һайн ургаса
ургуулаад, намарай ба хабарай тарилга хэчин ту-
ла хэрэгтэй үрхэнүүдээр өөһлэдгөө бүрин хангаба.
Энэ жэлдэ колхознигуудай ажалта үдэртэ үгтэхэ
натуральна ба мүнган түлөөһэн нилээд ехэ боло-
жо байна.

Большевистскэ партия Центральна Комитетдээ
ба Советскэ Правительствадга үгтэжэ байгаа

Белоруссин КП(б)-гэй Брестскэ обкомой Секретарь Ф. СИЛЯЕВ.
Брестскэ областин ажалшалай депутатуудай Сөведэй исполкомой Түрүүлэгшэ М. КРИШТАФОВИЧ.
Бэлдхэлэй Министерствын Брестскэ областдохы Түлөөлэгшэ П. КОНЮХОВ.
Брестскэ областин хүдөө ажахын Управлении Начальник П. БОРИСОВ.

МОСКВА, КРЕМЛЬ

ССР Союзай Министрнүүдэй Сөведэй Түрүүлэгшэ нүхэр СТАЛИНДА

Хүндэтэ Иосиф Виссарионович!
Украинска ССР-эй Волинска областин колхо-
зууд, совхозууд ба таряашалай ажахынууд тар-
яа тушааха гүрэнэй түсбөө болзорхоон урид
дүүргэбэ гэжэ Танда элдхэнэбди. Үгээрэгшэ жэ-
лэйхинээ 400 мянган пүүд үлүү ехэ таряан энэ
жэлдэ гүрэнэй бэлдхэлэй пунктнуудта тушаагдаа.
МТС-үүдэй хүдэлмэрийн түлөө үгтэлэн сөдүүдаар
гүрэндэ таряа тушаалаа үргэлжэлһөөр.

Энэ жэлдэ областин колхозууд, нөдөндө жэ-
лэйхтэй сасуулбал, бүри үндэр ургаса ургуулжа,
намарай ба хабарай тарилга хэжэ үрхэнүүдээр
өөһлэдгөө бүрин хангаба, фуражна болон страхо-
вой шухала фондууды байгуулаа, колхознигууд-
дай ажалта үдэрнүүдтэ таряа үгэлгые ехэлхэбэ.

Советскэ правительствын, коммунистическэ
партия, хүндэтэ Иосиф Виссарионович, Танай

Украинин КП(б)-гэй Волинска обкомой Секретарь И. ПРОФАТИЛОВ.
Волинска областин ажалшалай депутатуудай Сөведэй исполкомой Түрүүлэгшэ А. МИЗЮК.
Бэлдхэлэй Министерствын Волинска областдохы Түлөөлэгшэ Г. АНДРУСЕНКО.
Волинска областин хүдөө ажахын Управлении Начальник А. МАЙСТРЕНКО.

асари ехэ туһаламжын ба хүндэтэ Иосиф Висса-
рионович, Танай өөрынтай анхрал оролдолгын
ашаар областин колхозуудай эдэ амжалтанууд
туулагдаа.

Хүдөө ажахы саашадан хүжөөхэ тухай Та-
най табиһан зорилгонууды областин колхозни-
гууд ба колхозничанууд, МТС-үүдэй болон сов-
хозуудай хүдэлмэрилэгшэд большевистскэ партия
хүтэлбэри доро нэрэтэй түрэтэйгээр дүүргэхэ,
хартгабха, техникческэ культуранууд ба хүдөө
ажахын продуктууды гүрэндэ тушааха уялга-
гуудаа болзорхоон урид дүүргэхэ, нитын ашаг
шмэтэ малажалы хүжөөхэ түсбэ гүйсэд дүүр-
гэлгые хангаха ба 1950 оной намарай тарилга,
намарай ба хара парнууды хахалалгаа амжал-
татайгаар түгэсхэжэ, 1951 ондо үндэр ургаса
абахын тула бата бэхи үндэһэ һуури табиха гэжэ,
хүндэтэ, нүхэр Сталин, Танин найдуулабди.

Белоруссин КП(б)-гэй Брестскэ обкомой Секретарь Ф. СИЛЯЕВ.
Брестскэ областин ажалшалай депутатуудай Сөведэй исполкомой Түрүүлэгшэ М. КРИШТАФОВИЧ.
Бэлдхэлэй Министерствын Брестскэ областдохы Түлөөлэгшэ П. КОНЮХОВ.
Брестскэ областин хүдөө ажахын Управлении Начальник П. БОРИСОВ.

Белоруссин КП(б)-гэй Брестскэ обкомой Секретарь Ф. СИЛЯЕВ.
Брестскэ областин ажалшалай депутатуудай Сөведэй исполкомой Түрүүлэгшэ М. КРИШТАФОВИЧ.
Бэлдхэлэй Министерствын Брестскэ областдохы Түлөөлэгшэ П. КОНЮХОВ.
Брестскэ областин хүдөө ажахын Управлении Начальник П. БОРИСОВ.

Белоруссин КП(б)-гэй Брестскэ обкомой Секретарь Ф. СИЛЯЕВ.
Брестскэ областин ажалшалай депутатуудай Сөведэй исполкомой Түрүүлэгшэ М. КРИШТАФОВИЧ.
Бэлдхэлэй Министерствын Брестскэ областдохы Түлөөлэгшэ П. КОНЮХОВ.
Брестскэ областин хүдөө ажахын Управлении Начальник П. БОРИСОВ.

ЭРХИМ ТАРЯА —ГҮРЭНДӨӨ

Тушаалгын темпы түргэдхэнэ

Эхэ орондоо эрхим шанартай
таряа элбэгээр үгэхэ уялга абайан
Кабанскын аймагай колхознигууд
хэлэнэн үгэлдөө хүрэхэ байна. Эн-
дэхи түрүү колхозууд таряа ту-
шаалгыг түхэрэн сүүдхэ соо
ябуулаа.

Ворошиловай, Кировэй нэрэмжэ-
тэ, «Майн 1» колхозууд августов-
ско түсбөө үлүүлэн дүүргээд, сен-
тябрь соо темпээ улам түргэдхөө.
Эдэ колхозуудай гашууд гүрэндөө
имагтал эрхим шанартай таряа ту-
шаажа, жэлэйнгэ түсбөө болзор-
хоо урид дүүргэхэ зорилготой.

А. Бусурманов.

Таряа тахалгаряагүйгөөр зөөнэ

Хүнтэйн үргэн талын алтан ша-
ра таряанай захаар ходо зурьдан
харгыгаар шэнэхэн автомашинын
шэнхинэн шуумайхань харагдана.
Энэ хадаа Курумканай аймагай
Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой шо-
фер Лайдак Муханаев «Заготзер-
ногой» Могойтын пунктда тушаа-
даха таряа шэрэжэ ябана.

Эб найрамдалай стахановска
вахтада жагсаһан энэ шофер ба-
лэдхэлэй пункт колхоз хойрой
хоорондо үдэртөө дүрбэн рейс
хэжэ, нилээд ехэ таряа тушаана.

—Лайдагнай таряа зөөлгыг та-
халдуулхагүй байха гэжэ мэдээл-
һэмди, —гэлэн, Ленинэй нэрэмжэ-
тэ колхозойнд шофер Муханаеваа
матгалд.

Б. Мунгунов.

Хөлөөн үгдөө хүрэхэ байна

Стефан Донской республикын
түрүү машинистнуудай үүсхэлы
хялуунаар дэмжжэ, таряа ху-
рыалга дээрэ үндэр бүтээсэ, эрхим
шанар туйлахын түлөө социалист-
ическэ мүрсыөөндэ эдэхитэйгээр
оролсоо нэн. Тэрэһинээ хойшо ган-
сахан «Коммунизм» колхоздо
бээ, харин бүхы Мухаршэбэрэй
аймаг соо түрүү ажалараа суур-
хажа ябана. Энэ хадаа нэгэ ха-
лаанай моридоор үдэр бүри 5,5—
6 гектар хүртээр эрхим шанар-
тайгаар хурыажа, нормоёо үлүү-
лэн дүүргэнэ. Һүүлэй 7 хоног соо
нүхэр Донской 40 гаран гектар
ороһото культуранууды хада-
һан байха юм.

—Нормоёо үлүүлэн дүүргэхын
тулаа, тубхын түрүүн жаткаа
саг соонь толоодохо, эдэхэрэ яба-
далһаань уридшалан хэргэлхэ,
мүн мори унаануудаа гамтайгаар
абажа ябаха хэрэгтэй юм, —гэжэ
нүхэр Донской хөөрэдэг.

П. Дёмин.

Манай бригадынхид уялгаа дүүргэхэ

1950 оной ургаса хурыалгы ба-
гони болзор соо, эрхим шанартай-
гаар дүүргэжэ, гүрэнтээ болзорхоо
урид тоосохын түлөө манай та-
рянажалай бригадын гашууд со-
циалистическэ мүрсыөөндэ эдэхит-
эйгээр оролсоо нэн. Тийхэдээ кол-
хозник бүхэн үндэр бүтээсэ, эрхим
шанар туйлахадн гэлэн уялга
абайан байгаа. Мүнөө тэдэнэр хэ-
лэнэнэ бэлдүүлжэ байна. Машин-
истнууд Ошоров, Дырхив, таряа
боогшод Замбулаева, Зурбаева,
Шагдурова, Ангархаева гэгшэд
мүрсыөөндэ түрүүлэнхэй.

Би өөрөө тус бригадын түмэршэ
дарханби. Тини, жаткануудай эб-
дэрбэлнэ тэдэниин дары заһаба-
рилжа, машинистнуудай хүдэлмэ-
рийн түргэдхэдэг хүм.

С. Аюшеев, Түнхэнэй аймагай
Карл Марксын нэрэмжэтэ
колхозой тарянажалай брига-
дын түмэршэ дархан.

Советскэ танкистнуудта алдар соло!

Манай баяр ба омогорхол

Эхэ бронейнгоо үмэнэ советскэ бронетанкова ба механизированнэ сэрэгүүдэй бэлүүлхэн онсо гайхамшаг габьянуудай, тэршэлэн Советскэ Арминэ түрүү сэргын бронетанкова техникээр зэбсэглэн танкашадай габьянуудай хүндэлдэ тогтоогдоһон байнэрые — танкистнуудай үдэрне бүхы советскэ арад мүнөөдэр тэмдэглэжэ байна.

Бусад түрэлэй сэрэгүүдтэй хамтадаа, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай үсын байлдаануудта Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөө, бээ даанхай байдалые аршалан хамгаалаад, иланан социализмын ороной амгалан тайбан ажалье мүнөө үнэн сэхээр сахжа байгаа хүсэн түгэлдэр бронетанкова ба механизированнэ сэрэгүүдээрэ манай ороной ажалшад омогорхоно.

Дэлхэй дээрэ эрхим, дайшалхы машинануудые СССР-эй Зэбсэгтэ Хүснүүдтэ үгэнэн танкова промышленностин хүдэлмэришдээр, конструкторнуудтаар ба инженернүүдээр—өөрингөө танкашадтаар советскэ арад омогорхохо ёһоорол омогорхоно.

Сэрэгшдэй габьяата баатаршалануудые ба танкашадай ажалшад хэрэгүүдые парти, правительство үндэрөөр сэгнэһэн байна. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай жэлнүүдтэ 1142 танкистнуудта Советскэ Союзай Геройн нэрээрэгэ олгогдоһон, тэднэй зариманниһэн энэ хүндэтэ нэрээрэгэлэ хоёрдахин хүртэһэн байха юм. Олон мянган танкистнууд ба танкашад ордонуудта, медальнуудтаар шагнагдаа. Үлэмжэ гайхамшаг танкашадта ба конструкторнуудта Социалистическэ Ажалай Геройн нэрээрэгэ олгогдонхой.

Манай орон—танк бүтээлгын Эхэ орон мүн. Танкова техникые хүгжөөлгөтэй холбоотой шууданшухала асуудалнуудые амжалта-тайгаар шийдхэлгэ манай орондо хамаатай байна.

Дэлхэй дээрэ түрүүшын гусеничнэ дивтагелин (эзэнгүйгөөр танк үйлдбэрлхын аргагүй) ородой ойон бэлг түгэлдэр конструктор Дмитрий Загряжский 1837 ондо зохиоһон юм. Ородой онсо гайхамшаг ондоо нэгэ уралан зохиогшоо—Федор Блинов 1880—1887 онуудта мүнөөнэйхидэл түнөөтэй трактор бүтээһэн байгаа. 25 үлүүтэй жэл үнгэрһэн хойно американец Холт гэшгэ танк зохиогооб гэжэ нэдэлгэ гаргаһан юм. Ородой элчт металлург П. М. Обухов бүри 1854—1856 онуудта номо бариха хуягай (бронини) образцые дэлхэй дээрэ анха түрүүн зохиоһон байна.

Ородой агуухэ эрдэмтэ Д. И. Менделеевэй хүбүүн—инженер Василий Дмитриевич Менделеев танкын проектые дэлхэй дээрэ эхнн түрүүн нарин гэшгээр зохиогдоо, 1911 ондо сэргэй министрстводэ үгэнэн байгаа.

Ородой конструкторнууд хаанаше ябаха дайшалхы гусеничнэ машинанын образцые 1914 оной августда зохиогдоо, тэрэнэ хожомоо танк гэжэ нэрлэгдэһэн. Түе машина 1915 оной майда туршалга гараа бэлэй. Тэрэл жэлдэ ородой агуухэ эрдэмтэ Н. Е. Жуковскийн ба Л. А. Миклунина (мүнөө академик, Социалистическэ Ажалай Герой) хабаадалгатайгаар, мөөритэ ба хуяга дайшалхы машинанын образцые бүтээгдэн, туршалгада ороһон байгаа.

Тиниэ болохоороо, танк зохиохо техникескэ арга зүйнүүдые мэдэлгын, танк бүтээлгын нэрэ хүндэнэ манай орондо, манай аралта хамаадаха ёһоорол хамаадана.

Танкистын үгэ

Танкмын маршрут
Сталинград—Берлин байгаа нэн.
Улаахан карандаш
Урдахы замын зураглаа нэн.
Зузаан «омоной»
Зурагархан, нарин сонхоороо
Хадан ороной
Хилин столб хараһанаа
Эхнээр мүнөө,
Энэ үдэр хананаб,
Илалта тухай
Ингэжэ хэлхы хүсэнэб;
Золнай, хүсэмнай,
Зоригнай габьяада хүтэлөө.
Абанарнай, эжнээрнай,
Арадай, бидэнтээ жагсаа.
Сталин багшамнай
Аласые хаража улариддаа.
Агуухэ оромнай
Алхасаа улам шангадхаа.
Танк сооһоо
Тала нжаагаа харагша нэм.
Тангил басагаа
Танин, ханаандаа тэбэригшэ нэм.

Урантүрэмшэ В. Викторов зуралһан плакатые «Искусство» издательство хэлбэн гаргаа.

Манай танкова промышленности советскэ засагай үдэсэ хүгжөөгдөө. Өөрингөө арминээр эрхмн дашалхы техникээр хангажа шадаха хүсэн түгэлдэр индустриальна держава бодгон Советскэ Союзые хүгжөөһэн сталинскэ танкистнуудай үдэсэ танк бүтээлгэ таангаа үргэн далайса-тай болоһон байна.

«Республикн дайшалхы резервнуудые бин болгохо тухай» бүри 1920 оной августда РКП(б)-гэй ЦК-гэй нэрэ дээрэ бэшһэн заниска соогоо, нүхэр Сталин ингэжэ шууданшалан зааһан байгаа: «Машинилуудые хуягтай болголые гол түлэб харагдаа аймаж, хуяглаха «промышленности»е бүхы хэмжээгээр хүсэжүүлхэ» (И. В. Сталин. Зөхөөлнүүд, том 4, нуюр 347).

«Красное Сормово» гэжэ ородой үннин заводуудай нэгэн 1920 ондо В. И. Ленинэй даалгавартаар советскэ түрүүшын танкинуудые бүтээн гаргаһан юм.

Советскэ танк бүтээлгын үргэн далайса ба бронетанкова механизированнэ сэрэгүүдые хүгжөөлгөдөх амжалтанууд агуухэ Сталиной нэрэтэй нигта холбоотой.

Нүхэр Сталин конструкторнуудай ба танкашадай кадрнуудые энэрхгээр ургуулан хүмүүжүлдэг, шүнэ танкинуудай проектигүд болон образцуудые наринаар шэжжэн үзөөд, шүнэ машинануудай конструктори хайжарууаха тухай тодорхой заабаринуудые үгэдэг, экипажуудай хүдэлмэриңе хүгдэхэ нарижуулануудые хэньен үдэр бүри эридэг байна.

Советскэ Арминэ бронетанкова түрүү техникээр зэбсэглэн, парти ба советскэ правительствэ болбол үндэр мэргэжэлтэ танкистнуудай, танкашадай кадрнуудые олоор бэлдэхэ хэрэг хангаа.

Мүнөө сагай дайнай бүхы операционуудта бронетанкова, меха-

низованнэ сэрэгүүдэй нуури ба үүргые, бусад түрэлэй сэрэгүүдтэй тэдэнэй харилсаха принципүүдые тодо һонороор тодорхойлоһон, нүхэр Сталин советскэ сэрэгэй түрүү наука зохиогоо.

Манай бронетанкова ба механизированнэ сэрэгүүдтэй түгэлдэр эхэ хүснүннэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай жэлнүүдтэ бүри эдэ тодоор харагдаа. Советскэ танкистнуудай бэлүүлхэн дайшалхы хэрэгүүд ба манай танкинуудай эрхмн шанарые дайнай түрүүшын нарануудта нүхэр Сталин үндэрөөр сэгнэһэн юм.

«Манай танкнууд шанарай талаар немецкэ танкнуудһаа буюу байна», гэжэ нүхэр Сталин 1941 оной ноябрийн 6-да хэлэһэн элдхэд соогоо тэмдэглэһэн. Тэрэшлэн алдарт танкистнууд ба артиллеристнуудай нүрэг олон танкинуудтай немецкэ магтаалта сэрэгүүдые хэлэ дахин зугадаха баатай болгоһон байна.

Бусад түрэлэй сэрэгүүдтэй хамтадаа ябуулга хэжэ, советскэ танкистнууд Москвагай оршондохы түүхтэй байлдаанда дайсаные тэнхэшгүи эхэ гээлтэ хоролтодо оруулаа нэн. Манай бронетанкова ба механизированнэ сэрэгүүд Сталинградай оршондохы байлдаанда онсо гайхамшаг үүргэ дүүргэһэн юм. Тэндэ дайсанай 330 мянган хүнтэй бүлэглэл хүрээлэгдэһэн ба үгы хэгдэһэн байгаа. Курскын оншондо болоһон айтхатар эхэ байлдаанда манай танкистнууд дайшалхы шэн зоригтой үлгэр жэшээ харуулаа.

Советскэ Арми 1944 ондо сталинскэ арбан сохилто эмхидхэн, дайсангаа үй дэлдэһэн юм. Элэ сохилтонуудые бэлүүлгэлдэ эдбхитэйгээр хабаадан, манай бронетанкова, механизированнэ сэрэгүүд болбол немецкэ фашистскэ сэрэгүүдтэй эхэ бүлэглэлнүүдые хүрээлхэ ба бута сохихо дайшалхы

зорилгонуудые эрхмээр дүүргэһэн байна.

Советскэ танкистнууд эршэмтэй шанга довтолгын эрхмн жэшээнуудые 1945 оной кампанийн үдэсэ харуулаа нэн. Дайсанай берлинскэ бүлэглэлгы хүрээлхэ ба усадхаха ябадалла бронетанкова, механизированнэ сэрэгүүд шийдхэхы үүргэ дүүргэһэн юм. Берлинкы эзэлхын түлөө байлдаанда советскэ 6300 үлүүтэй танкинууд хабаадаа бэлэй.

Советскэ танкистнууд империалистическэ Япондоо эсэргүү дайнда өөрингөө алдар солме мүнэ арбилханан байна. Бусад түрэлэй сэрэгүүдтэй хамтадаа манай танкистнууд Квантунскэ армид хатуу шанга сохилтонуудые хэжэ, үй дэлдээд, Номгон далай эрхмүүдтэ туласа ошоо бэлэй.

«Советскэ танкистнууд байлдаануудай газарта иматга эхэ шэн зориг гарган, Эхэ оронойнгоо урдахы уялгала нэрэтэй түрэтэйгөөр бэлүүлээ», гэжэ нүхэр Сталин зааһан юм.

Танк бүтээлгын промышленности СССР-эй Зэбсэгтэ Хүснүүдые дайшалхы техникээр хангажа, өөрингөө техникескэ хүгжэлтые, конструкторнуудайнгаа, инженернүүдэйнгаа, хүдэлмэришдэйнгаа гайхамшаг шанарнуудые Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай жэлнүүдтэ эли тодоор харуулаа. Бүхы советскэ арад—индустриальна держава бодгон индустриальна держава советскэ оронинэ танкнуудтаар зэбсэглэхэ хэрэгтэ хабаадаһан байна. Дайнай жэлнүүдтэ манай Эхэ ороной ажалшад танкинуудые бүтээхэ фонддо олон миллиард түхэрн мүнэ ба үнэтэ зүйлнүүдэ үгэнэн байна.

Советскэ арад Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайн илалта түгээсөөр дүүргэд, амгалан тайбан зохион байгуулхы ажалараа Эхэ ороной хүсэ шадалье большевистскэ партия ба агуухэ Сталиной хүтэлбэрээр бэхжүүлхэ хэрэгтэ үргэлжлүүлжэ байна.

Мүнөө элээр агресси хэжэ байгаа американо-английскэ дай үүдхэшд түрүүтэй империалистическэ реакцион лагерта эсэргүүсөн тэнхэсгэ эб найрамдалай, демократин ба социализмын хүсэн түгэлдэр лагеринэ СССР толгойлжо ябана. Стокгольмскэ Урьада табигдаһан хэдэн миллион гарнууд хадаа амгалан тайбан зохион байгуулхы ажалла советскэ хүнүүдэй али тухай эхээр дуралдаг байһые гэршлэнэ.

Манай ороной амгалан байдала орохотой хамта, советскэ ардай ажаа ёһоор эрхилхэ ажалые хөрхоор сахиха, Советскэ Союзай түрэнэй интересүүдые найдамтайгаар хамгаалха ба манай Эхэ ороной хилэнүүдые дайсанай дабашагүй болгохо зоригто Советскэ Армин урда табигданхай.

Агуухэ вождини энэ хүндэтэ ба харюусалгатай даалгаваринэ советскэ сэрэгшд нэрэтэй түрэтэйгөөр бэлүүлжэ байна. Большевистскэ партия, советскэ, ардай, агуухэ Сталиной инагдал ба анхаралаар хүрээлэгдэһэн советскэ танкистнууд хүсэн түгээсэ дайшалхы техникые шандань хүрэтэр шудална, өөһдөнгөөс сэрэгшд мэргэжэл ба идейно-политическэ бэлдэхэлые эсэсэ сусашагүйгөөр дээшлүүлнэ.

Советскэ Армин дайшалхы ёһоо заншилнуудтаар хүмүүжүүлэгдэһэн советскэ танкистнууд—Эхэ ороной үнэн хүбүүд түрэл социалистическэ гүрэнэйнгөө интересүүдые нарин хөрхоор сахиха байна.

А. Гетман, танкова сэрэгүүдэй гвардин генерал-лейтенант.

Найндэрэй хүндэлэлдэ

МОСКВА. Москвагай дотарио-вещууд заншалта найндэр — танкистнуудай үдэртэ эрхмээр бэлдхээ. Предприятинуудта, эмхи зургаануудта ба нуралсалай газарнуудта советскэ танкистнуудай алдарт хэрэгүүд тухай, танкова промышленностин амжалтанууд тухай, элдхэлнүүдые ба лекци-нуудые эмхидхэһэн байна. ДОСАРМ-эй эхн организа-цинуудта фотоыставкнүүд ба витринүүд нээгдэнхэй, дотариовещуудай ба алдарт танкистнууд—Советскэ Союзай Геройнуудай уулзалганууд эмхидхэгдэнэ.

Найндэрэй хүндэлэлдэ зориула-лаа, ДОСАРМ-эй эхн организа-цинуудта олон спортсменууд — рэардтай автомобилистиүүд, мотоциклистүүд буудагшад, ради-стнууд бэлдэхэгдээ.

ЛЕНИНГРАД. Обществнй эхнн организацинуудта, предпри-тинууд ба эмхи зургаануудта Со-ветскэ Армин бронетанкова сэ-рэгүүдэй найндэр тухай, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дай-най үдэсэ советскэ танкистнуудай үүсхэн баатар габьяа тухай хоёрдөөнүүд хэгдэнэ. Танкист-нуудай үдэртэ зориулагдан, ДОСАРМ-эй районно организа-цинуудай командануудай хоорондо мурсыөөнүүд эмхидхэгдэнэ. Ле-нинград — Таллин — Ленинград гэнэ маршрулаар авто-мото-уриллаан үнгэргэгдэбэ.

Оборонн городскэй байшан соо ДОСАРМ-эй гэшүүдэй нинтэ-городой хандэрэй суглаан боло-хонь.

Хатуужал

Ой модотэ оршот хадануудай оно дээгүүр мандажа байһан на-ранай гэрэл хурсаар харбин туяар-на. Энэ үдэсэ Байкал далай эр-шэтэ долгёороо нэмжэрэн, урга-шаа шэгдэһэн «Ангараз парохом-дые сэвжэ дээрэ» бумбэрүүлнэ. Тэрэн соонь хүгшэншье, залуу-шье хүнүүд дүүрэн. Тойроод эх-нин нэмжмн хүхэ далай... Үлгы мэтэ зөөдэн палуба дээрэ олон хүнүүдэй энээлдэхэ, хүхил-дэхэнь дуулдана. Тэндэ луугаа-шад өөһдөнгөө ажабайдал, мэр-гэжэл, хургууд тухай гү, али холын курортло амарһан, түрэл-шадануудтаа айлшалан тухай-даа хоёрдөөнэл.

Набтаршаг бэстэй, ногоон гим-настёркотой нэгэ хубуун мэлмэрэн байгаа далай руу шэртэн, сонхоор харана. «Дайнай хү-лээр амгалан тэнюун саг ерээ. Түрэл нутагаа бусажа, аба-эхи, ахадүүртээс уулзахаа ямар-эхэ зол гэшгэб» гэжэ бодохоодо, тэрэнэй сэдхэлдэнэ баярай наран-бадаржа, үнгэн холонго татаһан-мэтэ болоно. Гэхэ зуура, «эды-шэнээн хүшэр хүндэ шархатайб, эжын тааладаг зөөлхэн хасар, нуурин танк соо галда дүршөөд, танигдашагүй ондоо болоол» гэжэ бодохоолоор, тэрэнэй досоо дайнай үсын аюулта үдэрнүүд-нагадана.

Уданышгүй нутагаа ерэхэдэнэ, хүн энэ хүндэтэйгөөр утгажа, тэрэннэ «манайда, манайда» гэл-дэн уриа нэн.

Гэртэ бусажа ерээд, Жамса-ран өөрингөө ерээдүйе бодохо-лоо: «Хайшан гэсэ хаа Эхэ орон-доо, арадтаа ехээр туһа хүг-эхэби. Саашадаа юу хээ һаамни-найн гэшгэб» гэжэ бодоодог нэн. «Нухаха, нухаха, нухаха» гэһэн Владимир Ильич Лениной заабари-зүрхэндэнэ бүхөөр хадуудан, хойто зүгтэй алтан гадаһан мэтээр тэрэнэй хартыг сэхэ ваагаа.

Тэрэ гэгээр тэбхэр гурбан жэл-үнгэрбэ. Пединституудай уужам-һарууд зал соо студентнэр олоор-лоо нуужа, нэгэ зарыманиһын га-зетэ журнал һонирхон уншана, нүгөөдүүлнэ бэшһэн лекцинууд-дэ дабтан үзэжэ, шэнэ шэнэ зүйлнүүдээр нэмэнэ. Тэдэнэй дун-да Жамсаран Доржиев — инсти-туудай түүхын факультетэй II кур-сын студент урдаа олон дэбтэр-нотуудые дэлгээн, бурядай түр-үүшын эрдэмтэ Доржи Банзаров-тухай курсовой хүдэлмэри бэш-жэ һууна.

— Жамсаран Доржиевич, «диссертацинтай» хэр зэргэ бэлэн-болонхойб? — гэжэ шоглон-асуухада: — Үннэй бэлэн болон-хойл даа. Зүгөөр, «эхэнэ лэ юумэ-бүхэнэ эрхмидэ тоолоһон дархан-хоон» гэсэдэг бшуу, — гээд энэбхилинэ.

Энэ хүдэлмэри бэшхын тула Жамсаран үнэхөөрөө удаан саг-соо үсэд шангаар хүдэлөө юм. Доржи Банзаров тухай хэлбэгдэ-һэн ном, статьянуудые болон-өөринэ зохиолнуудые уншаа. Та-лын малша бурядай хүбүүн эдир-хэн Доржини гүзэгтэ оюун ухаа-тай, хурса хүбэлгэн бодолготой-ба эрид зоримгой байжа, тэрэ-үсын балар харанхы соогоор эр-дэмэй хяра өөдэ зоримгойгоор-дабшананиһын Жамсаранине тон-эхээр һонирхууна.

Мүн өөрөө институтта эрхмн-нуралсанаһангаа түлөө энэ эр-дэмтын нэрэмжэтэ тускэй сти-пенди нёдондо жэлһээ хойшо-абадаг болонхой. — Би эхэ зо-лтойб. Институудай багшанар ба-студентнэрэй коллектив намайе-эсэгэ ёһоной анхаралаар хүрээл-жэ, бүхы талааһамни туһалдаа. Тэрэнэйн лэ ашаар нимэр-нухаха арга боломжо олооб, — гэжэ Жамсаран эхэ баяртайгаар-хоёрдэг.

Институтта ерэхэдэ нуралса-хын хойноһоо хэды эхэ хүсэлтэй-байбашье, үннэй ном дэбтэр-бараггүй, дадал багатай байгаа-һэн.

Жамсаран нуралсалайнгаа ха-жуугаар нийтин хүдэлмэридэ-эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Үнг-эрэгшэ жэлдэ группа соогоо агита-тораар хүдэлмэрилжэ, уласхоо-рондын байдал, орон соохи хо-нинууд тухай хоёрдөөнүүдые-ходолоо үнгэргэдэг байгаа.

— Агитаторай хүдэлмэри намда-туһайл эхэ нургаал үгэдэг. Эб-найрамдалай түлөө тэмсэлэй-хүртэ эхэ хүдэлөөн тухай, дай-үүдхэгшэдэй хорото аашанууд-тухай хоёрдөөнүүдые үшөөл-олоор, хурсаар эмхидхэхэ ёһо-тойбди, — гэжэ Жамсаран хэлэ-нэ.

Гадна, эб найрамдал тухай-статьянуудые республикын газе-тэнүүдтэ бэшһэн юм, радиоһоор-үхибүүдтэ хандажа, «Ном хадаа-хүнэй эрхмн хани нүхэр мүн» гэ-һэн хоёрдөө һонирхолтойгоор-үнгэргөө һэн.

Хүшэр хүндөөр шархаташоол-байхадаа хайшан гээд хо-нин нотуудые уншажа, өөринг-өө үбшнэниэ динлэдэг байһан-тухайгаа сэдхэл хүдэлгөөмөр-дурдадаг. Жамсаран өөрөө номдо-эхэ дуратай, тэрэннэ олоор ун-шажа, удхынь хадуун абадаг.

— Багшанарай лекциин хүт-лээр, тэрэ тэмдэ хамаатай лите-ратура анхаралтайгаар уншажа, тобоһоор тэмдэглэн абаха ба оло-дахин дабтан үзэхэ хэрэгтэй. Энэ-хадаа эхэмдэнэ бэлдэхэлые-эхээр хүнгэдхэдэг, — гэжэ Жам-саран нүхэдтөө хоёрдэг.

Ингэжэл үнэн сэдхэлһээ үсэд-шангаар оролдоһоной ашаар, дай-най үсын танкист Жамсаран Дор-жиев институудай хоёрдохы курсые-«эрхмн» сэгнэлтэнүүдтэйгээр дүүр-гээ. Нүүдээрн аятай хайнаар-амархын тула уданышгүй Түхэ-нэй «Аршан» морлоо бэлэй.

... Хойноһоо дунгинаһан хурдан-поезд Байкал далайн баруун эр-еэр зуралзана. Курортда амарһан-багшагар улаан шарайтай хүбүүн-далай тээшэ шэртэн харана. Гос-питаальдо байхадаа уншалан, «Булад яажа хатуужааб» гэжэ-Николай Островскийн номой хуу-даһанууд урдаһа ирагдаһан шөн-гн байгаа нэн. «Хүнлэ тон үнэтэй-юумэнь — ажабайдал юм. Дэмь-талаар хайлан жэлнүүд тухайгаа-хожомын гэмшэхээр ба сэдхэллээ-үлбэхээр бэшээр лэ тэрэннэ эд-лэхэ ёһотой...» гэнэн гайхамшагта-сэсэн үгэнүүд Жамсаранай сэдх-хэлдэ улам улам тодо болон на-нагдана.

Ч. Намжилов.

«БҮРЯТ-МОНГОЛЫН ҮНЭН»
1950 оной сентябрийн 10. 3.

Алдарт тэмсэлшэ

Бомбын тэһэрэн,
Һомоной эшхэрэн
Дундуур
Волгын эрьсээр,
Дайсанай хагшалаан
Соогоур
Урагшаа түгүүлээш,
Үсэдөөр танкаа
Жолоодон.
Байлдаанда түрүүлэн,
Баатар хүбүүн,
Магтуулан.
Дорюун түргэн
Добтолгоор дайлан
Ороходош
Хатуу зузаан
Хаалта, хэрэм
Бутараал.
Немецкэ фашизм
Низараң дорошни
Хосороол.
Илалтын туг
Эхэ оромнай үргэжэ,

Дайнай манай
Дэгдэн хиндэн сэлмээ.
Түүхэ зохигоод
Түрэнн нутагаа бусаад,
Булад трактор
Баһал жолоодон гарааш.
Хатаамад эритэй
Хэдэн шэрэм плугаар.
Газарай хүрһэ
Гамнангүйгөөр эсхэнэш.
Тэрэ газарташ
Таряан ургаад надраһал.
Хүхюу баяртай
Комбайн шэрээд оронош,
Эрхмүүдтэй нэгэн
Стахановец боложо
Шалгарааш.
Дайндаш—танкист,
Ажалдаш — тракторист,
Алдаршааш!
Н. Цыгуев.

Д. Гуинцов.

